

Redijo rumene mokarje

Tilen Zajec in njegova mama Irena Fajon Zajec iz Šmarce pri Karnniku v Valburgi redita rumene mokarje. V kratkem bosta dala na trg organsko gnojilo, pridobljeno iz iztrebkov mladih mokarjev.

CVETO ZAPLOTNIK

Valburga – Ko je Tilen na televiziji gledal oddajo o reji mokarjev, se mu je dejavnost zdela zanimiva in je začel o njej zbirati dodatne informacije na internetu. Ideja je kmalu prerasla v podjetniški izziv. V drugi polovici lanskega leta je registriral podjetje Mocar, v katerem je prokuristka njegova mama Irena Fajon Zajec. Podjetje je za svojo dejavnost v Valburgi najelo poslovne prostore, uredilo v njih police s pladnji za mokarje in nabavilo nujno potrebno opremo – sortirnik, pasterizator, sušilnik ... Septembra lani so začeli rejo. Prve mokarje so kupili v tujini, to je bila osnovna »čreda«, ki jo odlej naprej razmnožujejo sami. Začeli so s sedemdesetimi pladnji mokarjev, zdaj jih imajo čez dvesto, njihov cilj je šeststo pladnjev. Količinsko to pomeni letos povečanje s sedanjih šeststo kilogramov na dve tona, o nadaljnjem povečanju obsega reje se bodo odločali glede na odzivnost trga.

»Vertikalno kmetijstvo«

Kot pojasnjujeta Tilen in Irena, je reja mokarjev vertikalno kmetijstvo – kmetijstvo, ki poteka v nadzorovanem okolju, ob stalni temperaturi in vlagi in v posebnih pladnjih, ki so naloženi »višino«, drug nad drugim. Tudi tovrstno kmetijstvo, za katero ne potrebujejo niti kvadratnega metra kmetijskega zemljišča, so morali registrirati na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in rejo vpisati v register kmetijskih gospodarstev. Ker gre za novo dejavnost, ni šlo brez zapletov.

Mokarje krmijo z otrobi in korenjem, lahko bi jih namesto s korenjem tudi s krompirjem. Njihov razvojni cikelus od jajčec, ki so očem nevidna, do »najstnikov« traja od tri do štiri mesece. Medtem ko so »najstniki«

Tilen Zajec in njegova mama Irena z organskim gnojilom iz iztrebkov rumenih mokarjev

/ Foto: Cveto Zaplotnik

vsestransko uporabni, odrasle mokarje uporabljajo le za razmnoževanje.

Gnojilo iz iztrebkov

V podjetju Mocar v kratkem pričakuje dovoljenje za predelavo iztrebkov mladih mokarjev v organsko gnojilo frasa. Gnojilo so že poskusno izdelali in ga dali v analize ter na testiranje na vrtnarje, od koder so dobili pozitivne odzive. Čeprav so analize pokazale, da v gnojilu ni škodljivih

V podjetju Mocar načrtujejo, da bodo v prihodnje trgu ponudili tudi mokarje kot beljakovinski dodatek v prehrani ljudi.

organizmov, ga v skladu z evropsko direktivo eno uro pasterizirajo na sedemdesetih stopinjah Celzija. Na slovenski trg ga bodo dali pod blagovno znamko Frasko, kasneje pa ga bodo ponudili še v spletni trgovini. Gnojilo ima po besedah sogovornikov veliko dobrih lastnosti: je popolnoma naravno, brez neprijetnega vonja, preprosto za uporabo, obnavlja zemljo, pospešuje rast rastlin, zaradi vsebnosti hitinskih ovojev odganja

škodljivce (tudi vrtno strune) in preprečuje nastanek bolezni ...

Posušene ličinke mokarja tudi kot živilo

Mokarje je možno uporabljati tudi za krmo piščancev, rib, kuščarjev in še nekaterih drugih živali, lahko pa tudi kot prehransko dopolnilo v prehrani ljudi. Evropska agencija za varnost hrane je namreč ob koncu leta 2020 po štirih letih preverjanja možnih tveganj obja-

vila pozitivno mnenje, da so ličinke rumenega mokarja primerne tudi za prehrano ljudi, Evropska komisija pa je kmalu zatem v Evropski uniji odobrila prodajo toplotno obdelanih in posušenih ličink ali zmletih v prah (moko). Potrošniki lahko uživajo cele ličinke kot prigrizek ali predjed, moko pa lahko uporabijo kot sestavino v različnih prehranskih izdelkih, tudi pri sladica. Ličinke mokarja namreč vsebujejo veliko

beljakovin, dobrih nenasičenih maščobnih kislin in precej vlaknin (hitin), predstavljajo dober nadomestek za mesne beljakovine in v primerjavi z govedorejo prinašajo tudi manj izpustov toplogrednih plinov.

Izzivi: kako poceniti rejo in predstaviti novost

V Sloveniji se z rejo mokarjev ljubiteljsko ukvarja le nekateri ljubitelji eksotičnih živali, ki jajčeca ali ličinke mokarjev potrebujejo za krmiljenje živali; Irena in Tilen pa sta z rejo mokarjev pogumno stopila na poklicno, profesionalno pot. Na tej poti se srečujeta tudi z administrativnimi ovirami, neresničnimi informacijami na spletu, težavami pri pridobivanju (izdelavi) potrebne strojne opreme, z izzivi, kako poceniti rejo in kako potrošnikom predstaviti prednosti in koristi gnojil, krme, prehranskih dodatkov ... Na internetu lahko preberemo, kako enostavna je reja mokarjev. V resnici je zelo zahtevna, saj zahteva velika vlaganja, obilo znanja in izkušenj, vzdrževanje reda in čistoče, redno odstranjevanje mrtvih mokarjev ...

Tržne cene govejega mesa

CVETO ZAPLOTNIK

Kranj – Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja pripravlja tudi tržno poročilo za goveje meso. Poglejmo, kakšne so bile cene v tednu med 13. in 19. februarjem, ko je bilo zaklanih 467 bikov, starih od enega do dveh let (kategorija A), 22 več kot dve leti starih bikov (B), 112 krav (D), 113 telic (E), 78 goved, starih do osem mesecev (V), dve govedu v

starosti od osem do dvanajst mesecev (Z) in dve kastrirani moški govedi (C). K ceni so prišteti povprečni prevozni stroški v višini 9,68 evra na sto kilogramov hladne mase. Pri kakovostnih razredih se oznake U, R, O, P nanašajo na vizualno ocenjevanje mesnatosti živali, oznake 2, 3 in 4 pa določajo razvrstitev trupa glede na zamaščenost. Oznaka n. z. pomeni, da v tisti kategoriji ni bilo zakola.

Cene klavnih trupov oz. polovic (v EUR/100 kg)

Kakovostni razred	Kategorija					
	A	B	D	E	V	Z
U2	499,12			484,68		n.z.
U3	492,96			462,06		n.z.
U4				451,15		
R1					458,55	
R2	476,87			459,46	448,42	n.z.
R3	493,75	476,26	368,94	446,8		414,68
R4			368,45	447,2		
O1					448,9	
O2	447,87		299,53	393,89	442,42	459,68
O3	474,13		310,73	410,23		n.z.
O4			348,38	347,18		
P1					429,08	
P2			269,57		461,68	
P3			304,68			

Čebelarstva šola Antona Janše

CVETO ZAPLOTNIK

Brdo pri Lukovici – V Čebelarstvu Slovenije se pripravljajo na odzivev Čebelarstva šole Antona Janše. V šoli, ki se imenuje po začetniku sodobnega čebelarstva, čebelarju Antonu Janši z Breznice, bodo izobraževali čebelarje po poklicni vertikali in po različnih usmeritvah (vzreja, apiturizem, medene pijače ...). Nekatera izobraževanja bodo omogočili tudi čebelarjem iz tujine. Šola bo predvidoma začela delovati

septembra. Do začetka aprila je odprt javni natečaj za celostno grafično podobo šole, hkrati potekajo že tudi aktivnosti za ureditev formalnih, programsko-vsebinskih in kadrovskih vprašanj. Koncept šole in njeno grafično podobo bodo predstavili maja ob svetovnem dnevu čebel, ki ga čebelarji praznujejo ob obletnici rojstva Antona Janše, izobraževalni program za šolsko leto 2023/2024 pa septembra, ko bodo zaznamovali 250. obletnico njegove smrti.

Podaljšali prijavitni rok za nekatere ukrepe

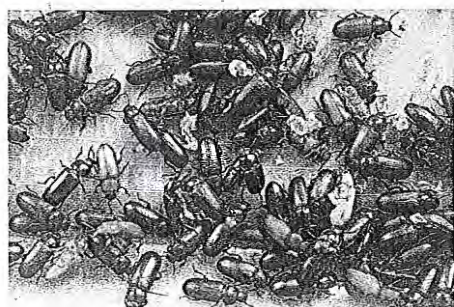
CVETO ZAPLOTNIK

Kranj – Letos se bo kampanja za oddajo zbirnih vlog za neposredna in druga kmetijska plačila začela kasneje kot prejšnja leta (šele 31. marca), zato je ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano tudi podaljšalo rok za prijavo v nekatere ukrepe. Letos ponovno

uvajajo finančne podpore za integrirano pridelavo poljščin, zelenjave, hmelja, sadja, oljk in grozdja, rok za prijavo je 20. marec, enako kot tudi za prijavo v kontrolo ekološkega kmetovanja in ekološkega čebelarjenja. Rok za prijavo oziroma obnovo prijave v kontrolo sene priraje mleka in mesa je 30. junij.

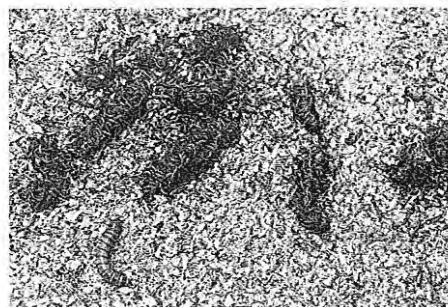
Na dnevnem redu tudi volitve

Naklo – Članice Društva kmečkih žena Kranj se bodo jutri, v sredo, ob sedmih zvečer zbrale v kulturnem domu v Naklem na občnem zboru. Obravnavale bodo poročila o lanskem delu društva in letošnji program dela, na dnevnem redu pa so tudi volitve organov društva. Občni zbor bodo s kulturnim programom popestrili pevski zbor Regine in članice KUD Preddvor. Po uradnem delu bosta pogostitev in druženje.

Vloga odraslih mokarjev je razmnoževanje živali.

/ Foto: Cveto Zaplotnik

Male ličinke rumenega mokarja in za primerjavo ena velika

/ Foto: Cveto Zaplotnik